

Забуваючи санскрит

Богдан Жолдак

Забуваючи санскрит

Час "А"

Чоловік повільно стоїть на паркеті.

- Ми тільки те й робимо, що не відчуваємо нічого, - лунає в міжtelefonному просторі.

А тут, у коридорі, морок чорно-зелений, де спиною до нього повернутий він і швидко мовчить. Де він отак навчився? Коли це стає нестерпним, то:

- Так... Ну... Само собою... Ну - це не телефонна розмова, - тимчасово заговорив він. Телефон класний, дротовий, бо виробництва ГеДееР. Чи Чехословччини.

Чоловік обертається, бо він затуляє тумбочку із телефонним апаратом, тому й постава на перший погляд була дивна.

- Ну, що ти... - нарешті озивається він у дротові обшири.

Знову западає пауза, бо чутно кухню, там крапає вода. Чоловік неквапом стоїть у коридорі, тому його звать Володимиром. Бо коридор зроблений із колишньої вітальні, де стінами відгороджено ще кімнатки, туалети, ванночку й кухню. З іншого боку - двері до також велетенського, однак, не перегородженого балкона.

А тут є: стіл, стільці. шафа, портрет Юрія Сенкевича, канапа; речі тут - це розтин, розтин у перетині шаф, столів, стін, слів: це мікрошліф вимикача, лампочки, телефону, дверей і навіть деяких мешканців.

Звідси пахне вокзалом, а також телевізором.

- Авжеж, радий. Ну що, ти не можеш витримати п'ять хвилин? А-а... Ну, тоді двадцять. Іду, йду вже.

Йде, зачепивши гучномовця, той урочисто ожив з напівслова:

- Прошло п'ятнадцять хвилин.

Ніна перепиняє Володю, коли той, одягнений, уже поспішає до дверей:

- У тебе хтось є.

- У мене когось нема, - намагається прослизнути він.

- Не треба брехать. Тільки не треба брехать, брехать. Ти знаєш, ти знаєш, знаєш! - я не люблю брехні.

- Нема, - слизне він. Бо знає.

- Після того, як ми стали на кооператив, мені одразу подзвонила одна особа. Дзвонила, дзвонила, дзвонила! Особа не назвалася: ми поговорили.

Од слова "особа" Володя особистішає.

- Невже?

Хоче проштовхнутися до дверей, але марно, бо Ніна сама стає ними.

- Я їй по-о-пулярно пояснила, що ми з тобою - не розлучалися ніколи. Ніколи! Ніколи! Вона згодилася й обіцяла не дзвонити.

- Невже? І - не дзвонила? - забринів він новою надією.

- Це була вона? - і категорично киває на апарат, незважаючи що Володя - не відповідає, не маючи змоги вийти, він умикає телевизор, здобувши простір там.

- Я тебе, тебе, тебе! питаю, - питала, питала, питала вона.

З'являється Анатолій, бо він іде до ванни. Христина

Свиридівна ж простує на кухню, все це блакитно освітлене телевизором, хоча він кольоровий.

- Уже дзвонили зі станції, обіцяли відімкнути наш номер! - гукнула Ніна, наче в далекий телефон.

Анатолій і Христина Свиридівна зупиняються.

- І відімкнуть, відімкнуть! Наговорити з Херсоном п'ятдесят! П'ятдесят доларів!

- По роботі.

Сказав Володя так, що телевизор блимнув.

- А потім на сто сімдесят? Ти - думаєш? "По роботі"... У тебе ж зарплатня в сто раз менша. Кому ти дзвонив у Херсон?..

Решта присутніх чомусь почали гарячково шукати виправдання.

Наче відповіддю на запитання на порозі з'являється Соня. Постає у блакиті телевизорного саява. Посміхається до кожного, тобто до себе.

Пауза.

Ще одна пауза. Тоді Соня рипає ще раз дверима, однак вони змащені й звуку не зринає.

Чутно, як на кухні крапотить кран, він не витримує мовчанки.

- Там скоро виросте сталактит, - сказав Толя.

- Де? - озирнулася Христина Свиридівна.

- У раковині, під краном, - перевів її погляд на кухню Толя.

- Це слон? - привіталася прибулиця.

Вона показує на екрана телевизора, всі теж повертаються туди, однак ніхто не відповідає, бо Христина Свиридівна навпомацки шукає очима слона на кухні, а не в телеефірі.

- У вас телевизор кольоровий ваш? - питає гостя.

- Ну, бувають же чорно-білі передачі й по кольоровому телевизору, - виправдався нарешті Вова. - Здрастуй, Соню.

- Здрастуй, Вово.

- Здрастуй, Соню!

З викликом цілує її. На цю гнітючу паузу лунає голос Юри:

- Мамо!

- А в нас аз два кольорових телевизори з татом в нас, - розповідає Соня. - Коли Володя був у нас в Херсоні, то він бацив. Правда з, Вово? Їх?

Тут і виявилось, що Соня має певні мовні дефекти. Боротьба поглядів, з боротьбою

дефектів.

- Правда, - погодився Володя.

- Коли тато взяв він, сьоме мене будуть по телевізору показувати, то сказав: "Дарую тобі, дочко, телевізор". Він - у мене такий. Правда, Вово?

Пауза. Це вже яка? Шоста? Бо Анатолій довго мене свою шкіперську борідку, а потім довго мене таку ж шкіперську люльку. Володя в цей час так само довго всміхається, нарешті каже:

- Правда.

- "Заслужила, дочко!" - подарував тато. Тато дивиться з мамою один тепер, кольоровий, а ми з Вовою, коли він приїжджає, інший дивимось ми.

- Правда, - сказав Вова, наче про газету "Правда".

- Ой, я забула сказати тобі: мені отут одразу, без блату сказали мені бути директором басейну ДеСеСа бути. Уявляє?

- ДеСеСа? - стрепенулася Христина Свиридівна, наче, нарешті, побачила слона.

- ДеСеСа - це значить, Дитяча Спортивна Скола. Отак без блату сказали мені бути.

- Мамо! Я кому сказав? - сказав голос Юри.

- Отак - одразу? Директором дитячого? Басейну? Це ... правда, Володю? В Києві. В - столиці? - засумнівався Толя, наче Київ не був столицею.

- Правда. Соня дуже любить дітей, - захистив Київ Володя.

- А чий це портрет? На стіні? - спитала дівчина до стіни.

- Гоголя, - не витримала нарешті Ніна.

Христина Свиридівна хоче сказати правду, зиркнувши на портрета Сенкевича, проте подивившись на Ніну, не наважується.

- Я люблю Гоголя. У нас, у Херсоні всі його люблять там.

- Правда? - наче про газету "Аргументи і факти", запитав Володя.

- Так. Бо він дуже добре написав про Херсон він.

Чутно, як крапотить вода. Бо коли був Гоголь, Херсона ще не було.

- "Редкая птица долетит до середины Днепра..." - цитує Соня. - Це в Херсоні - такий сирокій Дніпро сильно.

Анатолій рвучко відчиняє холодильник, виймає пляшку холодного пива, рвучко випиває.

- Молодці мінчани, - похвалила Соня.

- Що?.. - в напівпиві видихнув Толя.

- Вони такі холодильники роблять!

- Ви були в Мінську? - поцікавилась Христина Свиридівна.

- Ні! Ми були на зборах в Дніпропетровську.

Анатолій (одсърбнувши пива):

- Ну...і як?

- Там тез Дніпро дуже сирокій. Цього ви всі на мене так дивитеся всі? Гоголь не міг таке про Київ писати. Тут, у Києві, і горобець Дніпро перелетить оце. А от в Херсоні не

перелетить. Мій тато – випробовує вертольоти.

Знову пауза. Влучна така.

Тепер уже ніхто не наважується її порушити. Хіба що у проріз дверної щілини впадає газета "Культура і життя". Потім – "Вечірній Київ", хоча був ранок. Потім – журнал "Науковий вісник". Потім випадає Толя, зачепивши гучномовець. Той бадьорим напівсловом додав:

– ...Минув який тиждень, коли...

Чутно, як у ванні хлюпотиться Соня, а Володя стереже двері, тримаючи рушник. З люлькою в зубах коридором іде Анатолій. Так, наче тримає в зубах Володю.

– Ну, – як вона тобі? – киває той на ванну.

– Гм.

Крізь люльку відповідає Толя.

– Ну?

– Та нічого, – пусткає дим той.

– Клас?

– Ну ... може.

– Правда – клас? – наполягає Вова.

– Я в жінках не дуже... – наполягає Толя.

– Ми – одружуємося.

Анатолій ловить люльку. Потім не може нею влучити до рота.

– Слухай, може, це й не моя справа, але я ...

– Вона – КаМееС.

– Хто?

– КаМееС.

– Я не знаю, пробач, не розумію цього слова, – намагається виправитися або заховатися за димом Толя.

– Кандидат в майстри спорту, це – КаМееС.

– Ну то й що з того? – димиться вже й він сам.

– А тепер вона покинула великий спорт, – киває на ванну Вова.

– Ну-у?

– Шукає себе. Місце в житті вона.

Анатолій на це гірко кривиться.

– Не в моїх правилах давати поради, однак...

– Вона була чемпіонкою Херсона серед юніорів.

– Серед юніорок. З якого виду спорту?

– З водного. З цього... як його... – шукає Володя.

– Стрибків? – підтримує Толя.

– Фігурного, чи що, плавання, – вивершує Вова.

– Я не люблю влізати в чуже життя... Але скажи: як ви житимете? – тицяє в нього димом Толя.

– Вона вступить в інститут, – одбиває Володимир.

- У який саме? - булькає люлькою опонент.

- Або в університет.

- Або?..

- Ти покинь цей свій тон, нарешті... Ти ж прекрасно знаєш, що спортсмени зараз скрізь потрібні, що їх беруть... у різні вузи.

Анатолій повільно запитує у своєї люльки:

- А як же Ніна?

- Старий, не треба про це.

- Юра? Як?

- Я ж тебе просив...

Але, певно, недостатньо.

- Ти ж знаєш, я ніколи не дозволяв собі лізти в чуже життя...

- Не треба.

- ... але змушений сказати тобі, - налягає на дим Толя.

- Благаю.

- Воно, звичайно, не дуже ввічливо, але як твій друг... Ми ж - друзі? Ти взагалі розумієш, що це таке - директор басейну? В Києві, - дуже дивується друг.

- Ти б побачив, як вона плаває!

Анатолій, киваючи на ванну:

- А ти - бачив?

- Я, взагалі-то... особисто не бачив, але яке це має значення? Вона - КаМееС.

- Та я взагалі - не про басейн. Мені здається, що це не та людина, яка тобі потрібна в житті.

- А це вже не!..

- ...моє діло? Ні, ти - помиляєшся! Це людина не нашого з тобою кола, зрозумій.

Вона ж... говорити як слід не вміє.

Володя вдихає на повні груди. Увібравши весь чужий дим.

- Я. Її. Люблю, - видихає він.

- А, ну тоді пробач.

- Зрозумів це?

Заходить до ванної, гордо ляснувши дверима.

Тут же в коридорі з'являється Ніна, на звук.

- Ну... як?..

- Я поговорив із ним. Як міг. Але... Мені здається, ти мусиш сама говорити на ці теми зі своїм чоловіком, - знову ховається за люльку Толя.

- Але ж він навіть не хоче зі мною миритися. Як же тоді говорити?

- А ти сама - помирися з ним. Ти ж - жінка.

На слові "жінка" обое почервоніли.

Володя виходить із ванної, посвистує, наштовхується на них.

- А-а. Дуже приємно. Ясно.

- Що тобі ясно? - дивується Анатолій.

- Усе! - мало не забирає в нього люльку Вова.

- Я не хотів говорити, але скажу: хтось видер із нового журналу (виймає з-за спини "Науковий вісник") цілих три аркуші! - трясє надірваним журналом Толя.

- Я особисто не дер! - вдихає своє повітря Вова.

- Ти особисто! А трьох аркушів - ф'юють! як вітром здуло.

- Ми особисто... - мурмотів Вова. - Може, Юра?

Це була перша фраза, яку почула Ніна.

- "Ми особисто"? Досі, досі, досі! Юра аркушів не видирав!

Соня (чує це з ванної):

- Сцьо значить - "досі"?

- Кому вони потрібні, твої сторінки? - дивується Вова.

Анатолій вимахує роздертим журналом у бік ванної:

- Не знаю!

Соня, продовжує із ванної:

- Сцьо значить - "досі"?

Рятує всіх голос Юри, кімнатний:

- Мамо, йди негайно сюди!

Володя нарешті випростується:

- Тобі - позакладало? Тебе дитина кличе!

Зникає у ванній, ляснувши дверима, од чого гучномовець перекоособочується на стіні й на мить оживає:

- Прошло п'ятнадцять хвилин.

На балкон виходить Володя, запалює цигарку (бо в нього особисто немає люльки). У спалахові сірника він не помічає Ніну, яка сидить на ослінчикові під фікусом, лише на третій затяжці він бачить її, поривається вийти, але йому шкода недокуреної цигарки.

- Володю, я б хотіла тільки спитати, тільки спитати...

- Не забувай - ми посварені, - нагадує він їй, чи собі?

- Гаразд, посварені. Тільки спитати... Мене мучить одне - як буде повне ім'я од імені Соня?

Володимир зупиняється на пів-затяжці.

- Так і буде - Соня.

Ніна не згодна:

- Не може бути. То як же повне ім'я? Соня Іванівна? Соня Батьківна?

- Справді... - замислюється Володя, але вчасно отямлюється. - Та яке це, зрештою, має значення?

- Ніякого. Ніякого. Але з голови не йде.

Володя осяюється:

- Софія!

Пауза.

- Софія!

- Спасибі... фух, мені аж легше стало. Володю, пробач...

- Нічого, говори, говори... - каже він, бо цигарка скоро має закінчитися.

- Оті гроші - п'ятдесят і сто сімдесят...

- Тобі - жалко?

- Та мені їх не жалко, не жалко. Не жалко. Інше, мене мучить інше: про що ти з нею говорив?

- Почалося. Яке тобі діло? Це - моє особисте життя і прошу туди не лізти.

Несподівано Ніна всміхається:

- Ти мене не зрозумів: ти мені за все наше життя сказав менше слів, ніж їй по телефону.

Мовчанка триває, бо Ніна хоче заплакати.

Чути, як крапає на кухні кран.

- Про що ти з нею говорив?

- Що, я маю все це тобі зараз і повторити?

Ніна тупнула об балкон:

- А хоч би й так! Не забувай - я тобі ще дружина!

- Ми з тобою - півроку, як розлучилися.

- Це було фіктивне, фіктивне, фіктивне розлучення! Для ЖЕКу!

Володя майже допалює свою нескінченну цигарку.

- Було фіктивне, а стало... дефективне.

- А дитина клубніки не їла, а ти - по телефону... Плаче.

- Не "клубніки", а полуниць.

- А гроші, що ми почали на кооператив збирати, - де вони? - раптом сухо нагадує Ніна.

- Чи - суніць?

- Мер-р-з-зотник!

Голос сина лунає з кімнати, наче то назвали його:

- Мамо!

- Зараз!

- Не "зараз", а йди сюди!

Ніна хутко втирає відсутні сльози, ще хуткіше син їй нагадує:

- Ну? Ти ж мені обіцяла. Не принижувати власну гідність!

- "Власної гідності!" - зауважила вона. - Так правильніше, Вово?

Той так і не докурює.

- Ну все! - топче цигарку. - З мене досить!

Однак це є досить для цигарки.

Усі розбігаються.

Пахощі змінюються: тепер пахне не вокзалом, а теплою їжею, кличучи до вітальні, де порядкує Христина Свиридівна:

- Колись уся ця квартира належала нам. Тобто лише мені й моєму чоловікові.

- Ой, як здорово! - сплескує Соня.

Жінки чистять овочі під краном. Ніна на столі чистить свої.

Христина Свиридівна пускає воду дужче.

- Потім її хотіли відібрати. На ущільнення житлоплощі. Уявляєш - бельєтаж!

Чоловік ходив, домагався, і її нам залишили.

- Тоді тез було погано з квартирами? - дивується Соня так, наче зараз є легше.

- Але мій чоловік уже тоді був червоним професором, дочко.

Од останнього слова Ніна зупиняється чистити.

Жіноча розмова тече повільно, одначе руки їхні з шаленою швидкістю січуть овочі.

- Він був уценим? - цікавилася Соня. - Мені Володя нічого не розказував, мій.

- Він був червоним професором, - гордо зітхає Ніна.

- Спочатку не був. Спочатку він працював комісаром. Але йому запропонували...

Хто так чистить картоплю? Він - погодився. Йому було дуже важко, але потроху звик, втягнувся, увійшов у суть... І квартиру не відібрали. Це я тобі розказую, щоб ти знала про нашу сім'ю.

- Як цікаво! - чистить Соня.

- І Володя наш - в нього. Він уже еМНееС. В діда.

- ЕМНееС? - перепитує дівчина. - Це як у нас КаМееС?

- Вічний еМНееС... - замість пояснити, дорікає Ніна.

Христина Свиридівна ввічливо веде:

- ЕМНееС - це значить: молодший науковий співробітник. Отака в нас сім'я. Всі ми тут рідні, хоч і чужі люди.

Ніна цього не прочищує.

- Вже дехто став і чужим?

- Ні, я просто кажу, що всі, хто потрапляє в цю квартиру... Що ці стіни роблять нас рідними. Ще з тих часів.

- Ви ще пригадайте, пригадайте ті часи, коли весь цей будинок належав вашій матері, - радить Ніна.

- І - навіть нагадаю! Так! Увесь цей будинок - усі три поверхи!

Ніна:

- Заспокойтесь.

- А розмінювати не дам! Нізащо в світі...

- Як це ви - не дасте? - шкребе (овочі) колишня невістка.

- А так - буду робити квартиру-музей...

- "... почеплю меморіальну дошку", - продовжує Ніна.

- Дошку! А розмінювать - не дозволю! Як помру - тоді хоч запаліть! - стара хапає склянку.

З водою, п'є її.

Тут заходить з роботи Володя, дивиться на почищені овочі, їх три гори.

- Ого! Скільки начистили. Молодці, жінки!

- Як на роботі? - скидає з нього куртку Соня.

Він промовисто цілує її, а не куртку. Забирає одєжину.

Ніна на це виходить з кухні. Але не Соня.

- Ти знаєс, Володю, бабуса мені стільки розказала про васу сім'ю.

- Та ну? І що вона розказала?

- Що ти - тоцний дід ти.

- Ого! Мені до нього - далеко. Це всі так кажуть в нашому інституті. Ну, а як ти?

Удалося? З чим повернулася? Признавайся!

- Я була ... - сказала Соня.

- Ну, а вони що?

- Я прийшла, я питаю я. А вони казуть, сцьо немає.

- Як? Уже продали?

- Ні, не продали. Я тез так спитала була, сцьо продали, їх. А вони казуть, сцьо в тій камеї була трісчинка така й вони зняли її з продажу, її значить. Яке ви право, питаю, тоді мали ставити, питаю, її на вітрину ставити? А ти знаєс, сцьо вони сказали сцьо?

- Що?

Повільно цілує її.

- Сцьо вони не знали були, сцьо камея з трісчинкою та, коли ставили її на продаж.

Уявляєс?

Володя полегшено зітхає:

- Уявляю.

- А вгадай, сьцо я взяла! В комісійному тому сьцо! Ніколи не вгадаєс!

Тягне його за руку до кімнати. За мить звідти вибухає гучна музика.

Зі своєї кімнати висовується Ніна, намагається перекричати імпортні ритми:

- А дитина не їла полуниць! Мер-р-з-зотник, мерзотник. Мерзотник!

Музика уривається, западає тиша, така, що навіть гучномовець не наважується.

Соня:

- Як? Подобається?

- Ти - чудо, - каже Вова.

- А камею - ти мені взе потім подаруєс мені її. Добре?

- Добре. Мила моя.

- Ні? Не камею. Ти пам'ятаєс, сцьо ти мені обіцяв ти?

- Що обіцяв, - усміхається він.

- Забув! Який ти в мене забудько ти. Ти обіцяв поговорити... з ну? Поговорити з Ніною.

- Поговорити з Ніною. Про?

- Квартиру. Поговорив?

Володя заперечно трясє головою:

- И-и.

- Чому?

- Про яку квартиру?

Зачиняє двері, що прочинилися.

- Про насу. Цьому це їм - двадцять два метри? Ти з - онук бабусі?

- Не знаю, як почати.

- Дуже просто, бо нам - сімнадцять метрів? Це несправедливо це. Бо наса сім'я перспективна вона. Перспективна?

- Так.

Звук поцілунку викочується аж на балкон. Потім Соня промовляє:

- А їхня сім'я - ні.

Панує тиша. Така глибочезна, що на неї зі своєї кімнати змушений визирати Анатолій.

Отже, чоловіки, не змовляючись, зустрічаються на балконі курити, Анатолій не бажає розмовляти, Володя - навпаки.

- Отак жив, жив... А оце - полюбив. Га?

Анатолій на це мовчить.

Чути кран.

Потім Володю:

- Там скоро виросте сталактит.

- Що?

- Вода коли довго крапає, то утворюється сталактит. Обидва всміхаються. Вова:

- Ну, не сердься. Це в мене - по-справжньому. Прикладає руку до серця.

- Але ти мені ще не сказав, де той басейн? ДеСеШа.

Володя перевіщується через бильця балкона.

- Басейн зараз саме будується

- Де?

- На Виноградарі.

- Отже, коли його збудують, то Соню запросять туди директором?

- Звичайно, - всміхається Володя.

- Без вищої освіти? - пихкає, наче Шерлок Холмс, Толя.

- Облиш цей свій тон.

- Я, як людина вихована, розумію, що це - нетактовно з мого боку. Все, що вона вигадує, - для тебе закон. Однак я... Я, як твій родич і друг, не буду мовчати.

- Я й не затикаю тобі рота.

- Мені здається, що вона - людина з якогось іншого світу, такого, де - інші уявлення про життя, інші вподобання.

Володя навіть радіє на це:

- Так! Вона з іншого світу, зі світу молодості! А ми з тобою вже відстали від того світу, старий.

- Я - не про це. У вас же різні інтереси в житті! Інші вподобання.

- Я слухаю, слухаю, - не слухає Володя.

- Яке у вас буде життя? Я вже не питаю, на які гроші ви взагалі збираєтеся жити?

Запитання повисає понад бильцями. Але:

- Я. Її. Люблю, - промовляє Володя.

- А, ну тоді пробач.

- Ти розумієш - я шаленію від неї, а ти - якісь копійки, басейн, ДеСеШа...

- Ну, якщо так, тоді... Пробач.

- Старий, я - приїхав. Ти розумієш? А те, що вона трошки не така, як ми з тобою, - вона наївна, романтична дівчина. Вона - як віск, розумієш?

- Звісна річ. Ти вже всім навколо заборгував. Оті Нініні гроші на кооператив? Ну це ж - непорядно по відношенню до Ніни.

- Я ж не міг приїхати до Херсона голий, як бубон, зрозумій. Ось ми станемо на ноги - і я все поверну, - вірить Вова.

- Коли це буде?

- А вона така... - хоче показати. - Навіщо мені її занурювати в оці дрібниці? Вона ж лише починає жити. Їй же, зрозумій, лише сімнадцять років. Згадай себе, коли ти був такий.

Пауза, яка розмежовує молодість від зрілості.

- Бач, не можеш навіть пригадати. Я теж. Але вона! Її - треба захистити. З цього воску треба ліпити обережно, а не так: "інші інтереси, інші вподобання".

- Пробач мені, старий, якщо я був неправий, - увібгує свій дим Анатолій.

- Я знаю, що це все - нелегко. І ти - мусиш нам допомогти. Ти, як друг і родич, у першу чергу. Твої знання, досвід. І ще...

- Старий, у мене більше нічого нема. Я тобі віддав тридцять, у мене самого залишилося п'ять.

Володя на це дивується, якщо не ображається:

- Та що ті п'ять... Продай кілька книжок, старий.

- Ти... що?? Я - не зможу таке... - починає одступатися з балкона Толя.

- Ну хочеш - я тобі зможу, я тобі допоможу? Я їх сам однесу на ринок...

- Ти ж знаєш - книги для мене - це все.

- ...якщо тобі віднести їх туди важко. За них - добре дадуть. А потім, коли ми станемо на ноги - ми повернемо.

Толя кліпає:

- Книжки?..

- Ну-у... Або гроші. Виручай, старий.

- Ти взяв у мене почитати Монтеस्क'є... і досі... не повернув. Ти ж брав почитати.

- Я поверну, старий.

- А Верхарна?

- І його теж. Поверну. Коли ми станемо на ноги.

- Гм. Усі вісім томів?

Балкон напружується. Але не Вова.

- Вона через мене покинула великий спорт, старий. А ти...

- А Цицерона? А Сенеку? Сенека де, питаю?

- Сенека... До чого тут Сенека? Їй же - все треба починати спочатку. Все! Розумієш?

- А Андре Жіда?

- Ну от, через якогось там жида. У мене це - на все життя, зрозумій. Як я їй буду в очі дивитися... Ну? Заради нашої старої дружби.

Анатолій виносить на це зі своєї кімнати книгу. Володя вчіпляється в бильця. Балкона.

- Я її - люблю.

- Едгар По, - каже Анатолій.

Коли приходить ніч, Володя виходить знову туди, на балкон, довго мене там цигарку. Чиркає сірник. Бачить:

Ніна стоїть під фікусом, націляючи йому в груди дубельтівку. Він інстинктивно хоче одвести цівки вбік, але вмить розуміє - один необережний жест вартуватиме йому життя.

- Гроші на кооператив. На нашу з тобою окрему, окрему квартиру. Ти їх, їх, їх, - не може од напруги промовити жінка.

- Зрозумій мене хоч раз. Я ж не міг приїхати в Херсон просто так... Батько в неї солідний чоловік, а мені ні в що одягнутися було? Повір - інакше я б нізащо...

- Я все зважила. Такому, такому як ти - не варто жити. Ти - соціально небезпечний. Це приголомшує. Кого хоч.

- Як ти смієш!

- Смію.

Володя хапає повітря:

- Як ти можеш? Це ж - дідусева рушниця!

- Я тебе ненавиджу, ненавиджу, ненавиджу. Ненавиджу! Я уб'ю, уб'ю, уб'ю тебе! - хоче натиснути.

Притискає рушницю йому до грудей. Володя встигає:

- Не стріляй, ти розбудиш Юру! Сина!

Ніна озирається на двері своєї кімнати. У неї опускаються руки. Володя пальчиком одводить рушницю. Потім міцно хапає її. Читає:

- "Шановному Кузьменкові Семену Семеновичу в день народження від колективу підлеглих. Двадцятого вересня одна тисяча дев'ятсот тридцять третього року".

Переломлює навпіл дубельтівку. Вибирає патрони, ховає їх до кишені. Плечі в нього починають безмовно труситися.

Плаче беззвучно й Ніна, обійнявшись, ідуть до ванни.

Чутно лише, як крапає на кухні вода.

- Ну, навіщо... О, як ти схуд... Вово... ну, не треба. Вово, що ти робиш, Вово... О, як ти. О, о, о...

- .Вово, коли ти... відремонтуєш нарешті кран на кухні? Скільки разів, скільки разів треба про це нагадувати?

Танцювальний момент розпочинає Володя. Деякий час він стоїть нерухомо під музику в своїй неприродній поставі біля телефонної тумбочки, але коли нарешті починає рухатися, то видно, що за ним телефона - нема. А пластика його карколамна зумовлена тепер цілою

купою слюсарних інструментів, які він притискає до живота.

Танцюючи навколо кухонного крана, Володя лагодить його.

Потім танцює Соня, рухи її напівсонні, сомнамбулічні, вони імітують синхронне плавання. Жаль, що немає води. Вона, Соня, отже, сонно зникає в кімнаті.

Далі з'являється Христина Свиридівна, її промовистий танок зумовлює з'яву покійного професора, танцюють у парі:

- Скажи, скажи мені що-небудь... - просить вона. - Ну, благаю тебе, бо ми так рідко бачимося...

- Хату, хату бережи!

- А ще що-небудь?

- Хату, кажу, хату.

Танцюють іще. Професор робить прощальні рухи, прагне зникнути.

- Скажи ще, благаю... - просить стара жінка.

- Мені нарешті присвоєно звання академіка!

Христина Свиридівна вражено зупиняється.

Цієї миті професорові досить, щоби звільнитися. Зникає.

Натомість витанцьовує Ніна, вона своїм танцюванням псує кран і той знову починає текти.

На це дзюркотіння, заспаний, знову з'являється Володя з оберемком інструментів.

Не встигає він взятися обценьками за трубу, як позад нього виникає Ніна з рушницею. Кивком голови наказує Володі танцювати до ванної; коли ж той намагається прослизнути далі коридором, вона скеровує його пружним дотиком цівок.

- І де ти патрони береш?.. - стогне він.

Виймаючи з рушниці їх.

Зникають у ванні.

Лунає такий довгий, настирний дзвінок у двері. Володя заспано відчиняє, на порозі - Люся, за нею сяєво дня.

- Люся? - насилу крізь сон упізнає він.

- Ти пробачиш? - заходить вона, доки всі сплять.

- Люся?

- Володю, чого ж ти мені не сказав? - поспішає вона.

- Не сказав. Про що?

Він говорить навмисне голосно, однак в коридор ніхто не виходить.

- Ну, про те, що ти розлучився не фіктивно.

- Я - ніколи не робив із цього таємниці, всі в нас знали, що я - розлучився.

- Міг би мені скати, - зажурюється вона.

- Про що?

- Що ти хочеш одружитися знову.

Вона говорить дедалі тихіше, а він - голосніше:

- Ну, я тоді про це не думав іще...

- Ти не подумай, що я хотіла тебе одружити з собою. Просто - міг би мені правду

сказати. От і все. Сказати правду, от і все.

Синхронно вмовкають. Однак Володя встигає:

- Повір, це в мене - серйозно. Я - приплив. Розумієш?

- Я дуже рада за тебе, Володю, ти ж плавець?

Хоче поцілувати його, однак - не вдається.

- Хто вона?

- Хто. Людина.

- Я така рада за тебе.

- Справді? Слухай, стара, ти - допоможеш їй вступити. Ти ж береш цих... болванів?

- Я - тільки з математики. Поговори зі своєю...

- Ніною?

- ...вона ж бере приватних з англійської.

Володя осяюється:

- Це - геніальна думка! Ти - з математики, вона - з англійської.

Спершу здається, що оживає репродуктор. Однак це голос Соні:

- Хто прийшов?

- Це - до тебе! - випалює, наче з дубельтівки він. Швидко з'являється з кімнати

Соня в спортивному халатику:

- До мене?

Озирає Люсю, та одразу ладна тікати.

- Це твій... твоя репетитор.

- Репе... титор?

Люся зітхає.

- З математики. Для вузу, - пояснює Володя.

- Це - потім... Я, взагалі, по роботі. Мене прислали... Ось. Мене зовуть Люся...

Тицяє Володі конверт.

- Поздоровлення?

Соня бере в нього конверт, виймає гроші. Рахує.

- Тут сорок вісім, - пояснює Люся.

- Сорок вісім! А мене - Соня.

- Я зібрала, - далекою посмішкою проймається жінка Люся.

- А чого так багато так? З інституту? - дивується Соня.

- Я б не хотіла вам про це говорити, - резигнує Люся.

- Говоріть! У нас із Вовою не може бути секретів у нас. Правда?

- Правда, - киває він.

- Володя всім на роботі заборгував, - продикує Люся, - Навіть чорну касу... забрав.

- Володю! - спалахує Соня.

- Ну, й ніхто не хотів давати. На подарунок. Кажуть, нехай спершу поверне борги.

- Який милий новий звицяй такий. - Соня заліплює конверта. - Дарувати гроші в конверті! А то б іще нанесли нозів та виделок таких. Правда, Вово? Набори такі.

Відповідає Люся:

- Я... збрала, скільки могла.

- У нас Власенка, коли женили вдруге, пам'ятаєш? То він божився, що йому подарували вдруге той самий сервіз, що й першого разу! Точно: отак вони й циркулюють, - здогадується він.

- Ой, я так нервувалася, я так боялася, що вам не сподобається подарунок... - знічується давня співробітниця.

- Ну, що ти... - кліпає він.

- Я так боялася, що хотіла купити книжку. Я йшла і якраз стояв в буці Сенека.

- Сенека.

- Сенека. А тоді я згадала, що в тебе вже є Сенека. Листи його, пам'ятаєш?

- Нема в мене Сенеки, нема, - виправдовується, неначе перед Анатолієм, він.

- То, може, я зараз збігаю? Його ще не взяли, мабуть.

Бере конверт у Соні. Але та забирає назад.

- Який тут Сенека.

- Сенека. Ой, ти знаєш... Ти не повіриш! Там стояв ще Едгар По! Я куплю його вам! Забирає конверт у Соні.

Володя заклопотано вдає безжурність:

- За скільки він там стояв?

Забирає конверт у Люсі.

- Усього за сорок п'ять... - втрачає гроші Люся.

- Едгар? - підсумовує Соня. - Коли в домі стільки витрат таких на весілля їх взагалі.

Ну, я потім, коли ми станемо на ноги, я куплю тобі Едгара. І Сенеку тобі ту.

Люся не дочуває.

- Я завжди думала чомусь, що в тебе є Сенека. Я тобі його дістану й подарую. Це буде мій особистий подарунок вашій сім'ї. А потім ти даси мені його почитати?

Несподівано з-за стіни виспіває голос Юри:

- А потім тато його в бук однесе.

Його уриває голос Ніни:

- Юро! Ти ж - обіцяв!

Витикається зі своєї кімнатки Анатолій:

- Привіт! Це хто?

"Хто" майже робить реверанс:

- По роботі. Ми з Вовою працюємо. На роботі. Од імені колективу... Я тут.

- А мені тренер каже: раз ти заміз ідеш, то спорт великий для тебе кінчився тоді, - пояснює Соня.

- Ви... спортсменка? - несвідомо Люсіна рука тягнеться до конверта.

Але Анатолій випереджує словом:

- Фігурне пірнання.

Вона сердито зиркає йому. Тому втручається Люся:

- Чи... плавання? Фігурне плавання, - підбирає вдалий термін вона. - Етимологія дивна така, - дивується.

- Так, я синхроністка я. КеМееС, - не здивувалася на це Соня.

- Не жалко? - запалює люльку Анатолій.

- Цього? - не розуміє Соня.

- Спорту? Великого?

- Анатолій! - зривається у Вови, однак Люся уриває:

- Я, здається, бачила вас по телевізору.

- Коли? - дивується Соня.

- Ви під музику Пахмутової пірнали. Двадцять п'ятого.

- То була не я. Я виступаю в одиночному розряді я. А от Вова мене ще три роки тому бачив мене він. Ще до того, як ми познайомилися тоді. Бачив по телевізору?

Володя мнеться, пригадуючи:

- Так... Бачив... У тебе, як зараз пам'ятаю, були бали: вісім і три, сім і дев'ять... Це був знак.

Соня виносить новий японський магнітофон і вмикає дорогу музику, на це Люся встигає запитати:

- Соню, а хто в тебе улюблені письменники?

Та крадькома зиркає на книжкову шафу.

- Монтень.

- А що саме з Монтеня?

Соня глипає на Вову, наче він і є Монтень.

- Так, Соня дуже любить читати книжки, в неї в Херсоні чудова бібліотека... Правда, Соню? - ніжно всміхається він.

- Правда.

І зачиняється в кімнаті з магнітофоном, і робить там голосніше музику.

Володя біля дверей прощається з Люсею, та несміливо пробує його поцілувати, але їй не вдається.

- Тоді я - залишаюся, - постановляє жінка.

На балкон чоловіки виносять іще один стіл, звідти смачно пахне. З кімнати Соні пахне гучна музика, тобто лунає.

Люся стукає туди в двері.

- Соню, а ти не хочеш мені допомогти?

Жодної відповіді. Лише музика дужчає.

- Так що, я повинна сама все робити? - обурюється Люся.

Але не Володя:

- Ну, зрозумій нарешті, який у неї сьогодні день. Чого ви всі її смикаєте? Люсю, ну прошу тебе. Вона ж має клопіт - їй треба ще музику приготувати, - бурчить Володя.

- Музичний супровід?

- Що-що?

Люся на це спритно цілує Володю.

Двері з Сониної кімнати відчиняються, Соня тримає в руках магнітофон, роздивляється його.

- Ой, дивіться! Ой, тут написано "СОНІ", це Соні, це значить - мені, Соні, це.

- Поза сумнівом, - кидає Ніна.

Соня зачитується:

- Вово, сыо таке (читає) "Долбі систем"? Я цю кнопочку не знаю її.

Володя й Люся знизують плечима.

Соня зупиняється.

Люся радісно підперізується фартухом, разом із Ніною пораються біля крану, Ніна мие і протирає фужери. Люся протирає Соню:

- Твій Вова, знаєш, що мені сказав? "Люсю, вона, Соня, така самотня в Києві... Вона все: і друзів, і батьків, і великий спорт - все покинула в Херсоні..."

- Ідіот! Мені каже! "Навчи її англійської мови!" Це мені, мені, мені? Я її навчу, я їй таку англійську мову придумаю... Ідіот. Таку мову вигадую їй, нехай її в інститут здасть!

Ніна набирає води в фужер, п'є її маленькими зажуреними ковтками.

- А ти... не пробувала з нею поговорити? - тисне Люся.

- Я? Про що-о? Та я - просто боюся, боюся її. Вона ж - спортсменка. - Перекривляє.
- КаМееС!

- Та бреше вона. Яка з неї спортсменка?

- Типова.

- Хто? Брехуха чи спортсменка?

Люся мавпує Соню:

- "Я КаМееС! Я - ДеСеСа"!

Обидві сміються.

- Ти повіриш, оце поговорила, як із рідною людиною, аж мені легше, легше стало, ти частіше приходь.

- Та мені якось незручно, - вірить Люся. - Тут нова сім'я.

- А ти приходь до мене. До старої сім'ї.

- Ви ж - розмінюєтесь, - огинається Люся.

- Ми?! Та - нізащо! Що я виміняю з дитиною на цю халупу? Таку ж саму халупу? Халупу, халупу. Тільки в іншому місці. Таку, таку саму, саму.

- Твоя правда. А... він? - завмирає Люся.

- Не чекав. "Як? Що ти собі думаєш?" А я йому: "А де мої гроші на кооператив? Де? Де? Де?"

- Молодець, - каже Люся чи про Ніну, чи про Вову.

- Я йому: були б гроші цілі - я б стояла на черзі й не заважала вашому особистому життю. А так - нікуди я з дитиною звідси не піду.

- Молодець.

- Я йому по-о-о-опулярно пояснила, що дитині потрібен, потрібен, потрібен батько. І добре, що він витратив гроші. Куди тепер він піде?

- Звісно. Як це син ростиме без батька? Що з нього тоді виросте?

Христина Свиридівна заносить авоськи, стукає в Сонині двері:

- Соню!

Музика тихішає.

- Сцьо, бабусю? - співає синхронно дівчина.

- Допоможи мені овочі почистить.

Соня думає завдовжки з паузу:

- іду.

Коли вони з'являються на кухні, Ніна і Люся демонстративно виносять фужери протирати на балкон, там вони виймають по цигарці.

Їх наздоганяє голос Юри:

- Мамо! Мамо! Кинь цигарку!

Відповідає ж Соня:

- Так зіпсувати дитину цю!

Стара жінка Христина Свиридівна одсовує ножа.

- Чому? Я не вважаю Юру зіпсованим хлопчиком.

- Ну, сцьо це за ім'я - Юра? Як йому зити з таким ім'ям? Далі йому?

- Чим же воно погане? - Христина Свиридівна.

- Тепер же люди називають не так вони. Люди називають: Максим, Єгор, Денис, так називають.

Христина Свиридівна перестає різати:

- Це не просто "Юра". Ти ж не знаєш, на чию честь ми його так назвали? Розказати?

Соня починає сікти густіше.

- На цию? Розкажіть.

Христина Свиридівна урочисто повертається до настінного портрета Юрія Сенкевича:

- На честь Юрія Сенкевича.

- А! А я думаю: знайоме лице таке воно... Ви з ним - знайомі?

- Ні, ми з ним тоді ще не були знайомі, коли народився Юра. Це сталося пізніше, - ладнала морквину бабуса.

- Ой, розкажіть!

Бабуса відповіла:

- Ну хто так кришить буряки. Рівніше ріж. Коли в нас народився хлопчик, саме тоді до Києва приїхав Юрій Сенкевич. Виступав по телевізору. Бо він сам - родом із Києва.

- Ой! Сцьо ви казете? Ніколи б не подумала я.

- Ясно, що не з Херсона, - пошепки Ніна.

- От ми теж вирішили назвати хлопчика Юрою на його честь. Щоб, коли він виріс, то теж став знаменитим. І написали про це Сенкевичу листа в Москву. І що ти думаєш?

- Сцьо?

- Він нам відповів!

- Прислав портрет? - не стримується Люся.

Бабуса на це урочисто йде до портрета Юрія Сенкевича, виймає з-за нього конверт, видобуває звідти листа:

- Читати?

- Ой, ну сцьо ви!..

- "Дорогі мої кияни! Мені дуже приємно, що в мене так багато друзів у всьому світі. Але те, що в Києві, місті, де пройшли мої дитинство і юність, мене й досі пам'ятають і люблять, мене хвилює й радує найбільше. Спасибі ж вам за це, мої дорогі!"

Соня бере лист:

- "...за це, мої дорогі". Українською мовою це. Це не підробка?

- Тепер ти знаєш, який у нас Юра. Коли він виросте, ми пошлемо його до Москви, на телебачення... Ну хто так крише моркву? А картоплю? Ти б так її свиням різала?

- Нормально порізала її, - оглядає порізане дівчина.

- Ні, не нормально. Так людям не ріжуть. Тобі треба потроху звикати, що чоловік у тебе еМНееС.

- Хто?

- Молодший науковий співробітник.

Соня зціплює зуби.

Кришить кріп.

Христина Свиридівна лагідно бере її за плечі:

- Хто так кришить кріп?

Соня кришить цибулю.

- Хто так кришить цибулю?

Соня ріже петрушку.

- Хто так ріже петрушку? Кому це ти так крупно ріжеш? Свиням?

Соня все, що порізала, струшує в каструлю. Тоді бере в праву руку дошку, підходить упритул до Христини Свиридівни:

- Ви коли-небудь бацили це, сцьоб свиням різали петруску їм?

Христина Свиридівна одсахнувшись од дошки, хитає головою, що ні...

Час "Б"

Там же, так само, лише книг значно більше, вони тепер скрізь. На стіні висить портрет не Сенкевича, а Христини Свиридівни. Балкон заґратований, штаби просвічуються крізь суцільно запнуту фіранку.

Заходить Вова з в'язкою книжок, дивиться, де б їх притулити, наштовхується на таблицю альфа-ритмів, занурюється.

Але Соня не дає:

- Де це ти був?

Володя виринає з таблиці.

- А це вже не твоя справа, де.

- Ми з домовилися, сцьо ти посидиш з доцкою.

- Тобі тез... тьху! теж! корисно посидіти з дочкою.

- У мене - справи!

Але Володя вже ховається до туалету, через горішнє скло Соня бацить, тьху, бачить, як його рука там бере з верхньої полицки книжку.

З'являється хутко Анатолій, бо захеканий:

- Квитки - пропали!

- Треба було їх продати їх, - радить Соня.

- Я - не зміг. Я думав, що ти прийдеш. Ждав, ждав, а потім уже було пізно їх продавати. Соню...

Цілує її. Цілує її ще раз.

Шумить вода, з туалету з'являється Володя, він дивиться на них.

Соня до Володі:

- Не мий рук! Візьми винеси відро.

Вова несе відро. Знову поцілунок.

Потім Соня в'яже.

Анатолій читає "Науковий вісник".

Володя на "Зінгері" шиє брюки, коли вони кінчаються, він нарешті не витримує:

- Ч-ч-хи!!

- На здоров'я, - відказує Толя.

- Я давно хотів поговорити з тобою. Може, це не моя справа, але.

- Я слухаю тебе, - виразно читає "Вісник" Толя.

- Ти або одружуйся з Сонею, або... Зручно влаштувалися! - налягає на приголосні Володимир.

Нарешті Соня з любов'ю чи то подякою зиркає на нього.

- Ні, мені ж спочатку треба розлучитися зі своєю дружиною.

Володя обурюється, наче він був Сонею:

- То чого ж ти тягнеш?

- Ну, в вас же - дитинка.

Вова забирає у нього часопис:

- У нас теж була... є дитинка. Але ж я - бачиш? Розлучився.

- Але ж я люблю дитинку ...

Володя ображається:

- А я - теж люблю дитинку!!

- Мозе, ти ще сказес, сцьо ти й свою друзину любис тут? - рвучко вставляє Соня чи до Вови, чи до Толі.

Анатолій мнеться, відповідає ж Володимир:

- Ну, а якби він і любив? Я - теж люблю дружину, але ж - розлучився.

Анатолій встає:

- Це зрештою непорядно. Ви, обоє! Ти ж знаєш, що я, як твій друг та родич, одружився із почуття обов'язку перед Ніною. Яку ти, до речі, несправедливо покинув. І ти тепер мені цим докоряєш? Як же я можу з нею розлучитися? З Ніною, якщо в нас маленька?

Ображено вмикає телевізор. Житлоплоща тепер освітлена веселковими барвами.

Дзвонить телефон, Володя хапає перший:

- Алло? Люсю? Яку Люсю...

Кладе трубку, з цього виникає пауза.

Скавчить у ванній пес; скавчить удруге, лише тоді Соня паузу порушує:

- Цього сидис? Піди сходи собаку виведи її. Баць, як проситься, - це вона каже до Вови.

- Сама виведи. Свою собаку.

Соня - непохитна.

- Це - собака Леноцьки.

- Оленки, - зауважує він.

- Леноцьки! - не відступається вона.

- От нехай вона й виводить.

- Для неї пізно вигулювати її. І вона ще уроків не зробила їх. Цілий день на масинці диркати, так міг би давно вивести собачку.

- Я диркаю, як ти кажеш, на машинці, бо мені потрібні гроші.

Анатолій оживає:

- Щось новеньке?

- Сенеку викинули в буку. До завтра має долежати. - До Соні: - Сама й виводь свою сучку.

- У мене - гості.

Володя посміхається:

- От нехай вони й виведуть.

- Як же тобі тільки не соромно тобі! - каже вона, наче гості прийшли до Володі.

- Мені мусить бути соромно-о? Перед вами? Ви, які крутили любов ще до розлучення?

- Треба було стерегти, - радить Толя.

- Встережеш! А ти б не хвалився, шановний, що до розлучення, бо в неї тоді, таких, як ти було ого... - каже Володя.

- Мовци! Не смій ти! Аби таких - як не ти!

Анатолій:

- Яке це має значення, Соню? Заспокойся. Адже це, якщо й було, то - до розлучення з ким? Тоді вона - зраджувала, Вово, тебе.

Але той уперто доводив логіку:

- А ти ж - не розлучився? Отже, ти зраджуєш Ніні. Своїй законній дружині! - нарешті заговорив віршами.

- Як би там не було, а це - моя особиста справа, - занурюється у "Вісник".

- Не тільки твоя вона. Я як подумаю, як ти мене зраджуєс із нею мене... - вплутується Соня.

Проте Анатолій своє:

- Здуріти! Заплутатися можна. Нехай Вова розбереться, хто з ким і кому.

- До чого тут я? Це ви - мене зраджуєте між собою! Голова... - береться за неї.

Соня постановляє:

- Усе вірно все. Треба нам, Толю, одружитися нам, сцьоб усе, наресті, стало ясно

все... .

Володимир стрепехається, береться за свої приголосні:

- Тільки ви не думайте, будь ласка, що якщо вам удасться одружитися між собою - то я одразу побіжу знову одружуватися з Ні-но-ю!

- Я такого не казала. Навісцьо з це тобі?

- Ну, щоб усе стало на свої місця... Голова.

Анатолій промовляє лагідним голосом Шерлока Холмса:

- Я все-таки дуже радий, що виникла ця розмова. Давно вже мав намір з'ясувати, чи був у Соні ще хтось, окрім мене?

- Після розлучення - я не контролював.

- Ну, а все-таки? Був у неї хтось?

У Володі перестає боліти голова:

- Питай у неї. Ось вона.

- Я не дуже певен, що вона зізнається. Ну?

- Був.

- Хто? - питає Анатолій сумирно.

- Я-а-а-а-а!! - здригає своїм голосом задуху Вова.

- Він бресе, - утихомирює її Соня.

- А як ти доведеш? - цікавиться Толя.

- Гад! - думає вголос вона.

Володя зітхає:

- Ви повинні обоє сказати мені нарешті правду, Ви. Обоє.

- Ніхто тобі нічого не винен, - кліпає Толя, - так, Соню?

- Зенися спочатку. Ти красце признайся ти, сцьо законно зрадзуєс мене зі своєю Нінкою ти!

- Я - ні. Ти ж сама чудово знаєш, що вона хвора після народження дитинки. Це він тобі з нею зраджував.

- А цьому ти їй професора приводив ходив? - наполягає вона.

- Щоб вона видужала хотів ходив, тьху!

- А для цього?

- Ну вона ж - хвора, - резюмує Толя.

- Сьоб зрадзувати хотів! Негідник! Видузати її - і зрадзувати!

Це справляє дію на Вову:

- Негідник! Ти не бажаєш одружуватися з Сонею. Тобі од нас із нею тільки одне й треба!

Соня:

- Так! Професора! Лікувалася б твоя Ніна в простій районній поліклініці.

- Це жорстоко, Соню, - кліпає Толя.

Володимир ніяк не ладен збагнути, виснажує його ця сварка, чи наснажує.

- Вона ж мені все-таки дружина, - хоче поставити крапку Анатолій, - Ніна, кажу.

- С-сцьо? - не встигає докричати вона. Соня.

Вчасно дзвонить телефон.

- Люсю можна?

- Яку ще в біса Люсю? Немає ніякої Люсі! Ще Люсі тут не вистачало, - стогне Толя.

- Де ж ти його, професора, викопав? Все-таки? - наполягає на професорі Вова.

- А коли твоя Оленка хворіла, я теж професора приводив, так ти мене не питав, де, - резюмує Анатолій.

Пауза, вона завжди багатозначніша.

Володя стомлюється:

- Так ти - женишся, чи ні?

- А хто ти тут такий, щоб вмішуватися в особисте життя Соні?

- Я - батько її доньки.

- Ти - тут - ніхто! Ти тут - су-у-у-усід!

- Батько її доньки!

Анатолій мало не бовкнув: "І це теж треба ще довести", мовив:

- От і сиди тихо, займайся донькою. Сусід...

- Усе? Так от: перш, ніж займатися сво-о-єю! донькою, я вам дещо почитаю.

Виймає з-під телевізора учнівський зошит, розгортає, читає:

- "Виведи собаку". "Ти несправедливо покинув Ніну". "Не диркай на масинці". "У мене - гості". "Хто з нею був, окрім мене?". "Жінка - мати моєї дитини". Оце вся ваша програма. До побачення.

Шпурляє їм зошита. Виходить у свою кімнату, за мить звідти починають лунати фортепіанні гами.

Під час музики починаються цілунки Соні та Анатолія.

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "Скільки можна казати тобі, тату! Не принижуйся!"

ГОЛОС ВОЛОДІ: "А ти - не гризи нігтів".

Знову лунає піаніно. Знову Соня й Анатолій починають цілуватися.

ГОЛОС ВОЛОДІ: "Не тисни на педалі".

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "А ти - дивися на ноти, а не на двері". ГОЛОС ВОЛОДІ: "А ти не гризи нігтів".

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "А чому не можна гризти нігтів?" ГОЛОС ВОЛОДІ: "Бо це погано кінчається".

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "Не вірю".

ГОЛОС ВОЛОДІ: "Згадай хоча б Адольфа Гітлера. Той теж гриз".

Знову звучать гами. Соня й Анатолій починають цілуватися.

ГОЛОС ГУЧНОМОВЦЯ: "Не пройшло й п'ятнадцяти хвилин, як..."

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "Тату! Одійди од дверей".

ГОЛОС ВОЛОДІ: "А ти мені - не роби зауважень. От коли я був такий маленький, як ти..."

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "Ти - ніколи не був маленький". ГОЛОС ВОЛОДІ: "Що-о?"

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "Тату, ти поганий".

ГОЛОС ВОЛОДІ: "А мама?"

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "І мама".

ГОЛОС ВОЛОДИ: "А ти?"

ГОЛОС ОЛЕНКИ: "І я - погана. Піду стану в куток". ГОЛОС СЕНЕКИ: "Це мудро".

Володя спиною виходить зі своєї кімнати:

- Ну, на сьогодні - досить.

Говорить він чи до доньки, чи до Соні, чи до Анатолія. Жодної реакції.

Тоді він демонстративно зачинається в туалеті.

- Це надовго, - зітхає Соня туди.

Анатолій підходить до таблиці з альфа-ритмами, м'яко борідку.

- Так-так, у нього сьогодні для цього несприятливий день.

Потім вони з Сонею зачинаються у ванній. Вона зойкає:

- Ти - знову? Бозе, знову...

Анатолій принижено нишкне:

- Пробач.

- Я все не витримую все це.

Обидва виходять у коридора, Анатолій хоче м'яко борідку:

- Ну, даремно ти так.

- Я - зінка я.

- Ти ж знаєш, ще відтоді, як я вперше побачив тебе. Коли ти тільки-но приїхала з Херсона. Відтоді я...

Соромиться.

- Сцьо з ти тоді відразу не сказав ти?

- Я тоді соромився.

- А тепер ти - не соромися? Коли в тебе нічого все не виходить це?

- У мене виходить. Тільки не з тобою.

- І ти ще смієш говорити про почуття смієш?

- Ось можеш прочитати, якщо мені не віриш.

Виймає з кишені книжку. Соня насторожено розгортає її.

- Це сцьо - про твою любов?

- Ні. Про перезбудження.

- Сцьо-сцьо?

- Про перезбудження. Щоб ти не думала, що я - холодний. Я - навпаки.

Ловить книжку.

- Іди геть! - жінка стогне незадоволеною коханкою.

- Соню, я тебе дуже прошу, давай спробуємо ще раз...

- Досить, котися зі своєю книзкою ти.

- Я певен, я - переконаний! що сьогодні в мене вийде, буде все гаразд. От побачиш..

- Не побацу.

- Саме сьогодні, клянусь. Ну, останній раз. Альфа-ритми сьогодні сприятливі.

- У мене, розумієш? У - мене все нічого не вийде!

- Соню, ну я люблю тебе, ну, сьогодні, ну, прошу! Ну, невже ж тобі байдуже, чи твій чоловік буде імпотентом, чи ні?

- !діот, ось ти хто, а не цьоловік. Навісцьо мені такий цьоловік? З книзецкою.

Дивиться на таблицю альфа-ритмів:

- Хоц би взе пив ти. Ци кутив. Ато самі альфа-ритми ці.

Анатолій вмиє спалахує:

- кце раз, просу тебе дуже, Сонічко, я відцуваю, сцьо змозу!.. Зараз.

З туалету вистрибує розлючений Володимир:

- Ну, з мене - досить! Скільки можна! Це вже - знущання!

Анатолій кліпає до нього:

- Цього ти крицис?

- Хто вирвав (трясе книжкою) сторінки?? Цілих три сторінки!! Цього ж неможливо витримати!

Соня витримує:

- Не кричи ти. Поставив книжки в туалет сам, і хоче, сцьоб їх не рвали їх. Не став їх туди, от. А туди, де не рвуть.

Іде з Анатолієм до ванної.

Володя приголомшено падає в крісло. Виймає з кишені хусточку, щоб витерти лоба.

Додолу з брюк випадає папірчина. Володя піднімає, читає:

- "Я тебе люблю. Якби ти знав, як я тебе люблю".

Тетеріє.

Коли час швидко лине, то він пахтить вокзалом.

У хаті пахне ж телевізором.

Соня не дає Володі додивитися веселкову телепередачу:

- Ти сходяв поговорив з директором узе?

- Ні.

- Завтра сходити ти?

Володя дивиться на таблицю альфа-ритмів.

- Ні, не піду. Несприятливі біоритми. Сама б сходила.

- Я не змозу говорити з директором я. А ти з - вчений! ЕМНееС!

- Так, еМНееС, вічний еМНееС. А ти - начальниця пральні.

- От і поговори ти. Ато в Леноцки пропадуть математицьні здібності вони, - казала, наче знала, що це таке.

- Здібності - не пропадають ніколи. Бо вони успадковані від батька.

- Яксьцьо її в цьому році не переведуть до математицьного класу тепер, то на той рік - буде пізно тоді. Тобі - наплювати на все, крім своїх біоритмів їх!

Кидається на таблицю альфа-ритмів, ненависно дере.

Володя:

- Уже? Віднеси в туалет, книжки ціліші будуть.

- Тобі на все наплювати тобі! Якби ти тоді не потратив усі гроші, ми б могли зити в кооперативі тоді.

Тут він не згоден:

- До речі, в кооперативі б тоді жила Ніна з Юрою.

- Ось би вона там зила! Я б там зила я!

- Краще б ти жила в Херсоні. В чудовій квартирі. Вертольотній своїй. А мені - одновалентно, де жити.

- Говори по-людському! Оці вічні словецьки твої. Скільки ти на їх потратив grosей, а сцьо толку де? Мозна було б іще один кооператив побудувати на їх. Цим тратити grosі на книзку, складав би їх краще на книзку.

- Мені обридла твоя вічна втеча в дійсність. Піду-но я до бібліотеки краще.

Встає. Йде до туалету.

З кімнати чути фортепіанні гами.

Чутно диркотіння вертольота з-за вікна, його перекриває голос Оленки:

- Мамо! Оно - твій тато летить.

Дзвонить телефон, Соня знімає слухавку:

- Алло.

- Алло, Люся? - тривожно питає телефон.

- Алло, тут ніякої Люсі не живе тут.

- Алло, я їду в Київ, алло! Що? Я не чую нічого!

- Тут Люсі ніякої нема її, ясно?! - волає Соня.

- Я й кажу, здрастуй, Люсю! Я взяв квитки з Миколаєва, ало! Я скоро буду!

- Яка Люся?

Кладе трубку. Двері несподівано розчахуються Люсею:

- Що ж ти кладеш? Це ж - мені!

- Ти сцьо - дала нас телефон дала?

Люся не може одхекатися.

- Ну він - дуже наполягав, я й дала.

- Ти б сказала, сцьо в тебе нема телефону, от, - підкопильоється Соня.

- Я так і сказала, але він не повірив, що в такої жінки, як я, нема телефону, - одкопильоється Люся. - Такого, каже, просто не може бути! Так причепився цей Микола з Миколаєва, що мені його жалко стало.

Гукає Володя з туалету:

- А ти в нас спитала? Три дні - дзень-дзень-дзень! Здуріти можна!

Люся нарешті переводить подих.

- Що тобі - жалко? В мене особисте життя вирішується, а тобі - жалко? Його, бачите, два рази потурбували! Жалко?

- Ти, Люсю, до кого ти прийшла ти? - цікавиться Соня.

- До... вас усіх.

- А, ну тоді, а. Бо мені - треба свіденько встигнути в сколу до директора піти поговорити туди про математику цю.

- Я благаю! - стрепенулася Люся. - Я - посиджу. Він іще подзвонить, ну хіба вам жалко? Моє особисте життя ...

Світло на мить вимикається в квартирі. Натомість каркає репродуктор:

- Пройшло п'ятнадцять хвилин.

Радіє Анатолій з ванної:

- От бачиш - вийшло! Вийшло!! Я так - і знав, що обов'язково вийде!

Тиша. Під час неї входні двері відчиняються і на порозі з'являється Соня, стомлена авоськами. Самотньо палахкотить телевізор.

Дзвонить телефон.

Зойкає Люся з ванної:

- Це мені-і!

За десять секунд вибігає звідти, обсмикуючи блузку.

Соня піднімає трубку і люто кладе її на важіль знову. З ненавистю дивиться, як виходить із ванної Анатолій. Він ділиться:

- От бачиш, Соню, вийшло! А ти - сумнівалася!

Соня хоче його вдарити, але в руках у неї - авоськи.

Люся хапає слухавку, намагається з'єднатися:

- Алло? Алло? Миколаїв?

- Піп. Піп. Піп. Піп.

- Бач - я мужчина! А ти - боялася. Це в мене лише з тобою так, Соню, я ж казав, а ти не вірила...

Соня микається з ношею:

- Зі мною - не вийшло, бо перезбудження, а з цією? Анатолій:

- Недозбудження.

- А я пів-року цюю: зараз, зараз, іще раз! А ця - прийшла - і зразу вийшло їй? Ти - мене зрадив. Зрадив, ще до того, як...

Замовкає. Хоче заплакати, але не бачить, куди покласти авоськи.

- Соню, що ти... Я не можу тебе зрадити...

Соня не знає, куди плакати:

- Так, для того, щоб зрадити, треба спочатку змогти! Гад!

- Я не можу тебе, Соню - зрадити...

- Ти вже умудрився їй!

- Ні! Я тобі - не зрадив! Бо замість неї, - на Люсю, - я уявляв тебе. Розумієш? Було темно, я не знав, що то не ти...

Наче дві авоськи упали на Люсю:

- Що-о...

Соня кидає до Люсі:

- А ти мовци, етимологія!

Анатолій починає мовчати. Теж.

Люся промовляє до Соні:

- Так ти їх - береш?

- Кого беру їх? - дивується Соня.

- Колготки, що я позавчора приносила. Ну, імпортні.

- Які!?

- Ті, що в тебе на ногах.

Жінки втуплюються одна в одну, а потім - у телевизор. Особливо Люся:

- Які гарні кольори. Давно купили?

- Ми не купили ми. Взяли на прокат його, гада.

- Чому так?

- Ми прокатові взе стільки грошей на нього заплатили, сього можна два таких купити їх.

Люся сплескує:

- А одна моя знайома взяла з прокату піаніно. Вивчилась на ньому сама. Потім вивчилися її діти, а тепер вчаться її онуки. І от вона розуміє, що вже виплатила за нього утричі більше, ніж за нове піаніно.

- Який зах!

- Вони б могли вже купити три, ні! - чотири піаніно на ці гроші. І грати, грати, грати! Коли він цілується, то в мене таке враження, що він смочке кістку.

Соня відповідає після паузи:

- І в мене - тез.

Жінки тиснуть руки, прощаються. Люся йде.

Двері туалету широко розчиняються і на порозі постає скуйовджений Володя. Рвучко виймає кулаки з кишень і на підлогу з брюк випадає папірець. Володя нахилиється, читає:

- "Я тебе люблю". Що таке?... Хто писав? - питає він.

Доки з-за стіни не дзвенить голос Оленки:

- Якби ти знав, таточко, як я тебе люблю.

Приголомшений Володя заходить до кімнати і незабаром звідти починають линути фортепіанні гами. Всі чують ще й:

- Таточко, я тебе люблю.

Володя відповідає:

- Мий руки і лягай спати.

У коридорі дзвонить телефон.

На це виходить Соня, стомлено знімає трубку.

- Алло, Люся? - радіє він.

- Я не Люся я, - зітхає Соня.

- Ну це ж - Київ?

- Так.

- Алло, Люся?

- Я - не Люся. Я - Соня.

- Соня? А чого ж ти тоді казала, що Люся?

- Я такого не казала.

- Алло, Люсю? Завтра я буду в Києві.

- Я дуже рада.

- І я дуже радий! Скажіть, а що вам більше подобається: букет квітів чи пляшка? Бо я в Києві не був, - пояснює він.

- Еге. Подзвоніть мені до дванадцятої. Або після.

- Так я приїду, Люсю, і з вокзалу подзвоню.

- Я - не Люся. Я - Соня.

Телефон мить думає.

- Соня так Соня. Я - згоден.

Соня мить міркує.

- Я - тез.

Вона довго стоїть, затулившись спиною, ховаючи собою апарат.

Знову час "А"

Знову повернувся до помешкання портрет Юрія Сенкевича та старенький телевізор - уся квартира ще в попередній, ще передвесільній метушні.

Христина Свиридівна й Соня ріжуть овочі, на балконі попихують цигарками Люся й Ніна. Протираючи димом фужери.

- Хто так ріже петрушку? Кому ти так крупно ріжеш? Свиням? - цікавиться бабуса.

Соня все, що порізала, струшує в каструлю. Тоді бере в праву руку дошку, підходить впритул до Христини Свиридівни:

- Ви коли-небудь бацили це, сцьоб свиням різали петруску їм?

Христина Свиридівна, одсахнувшись од дошки, хитає головою, що ні.

Соня йде геть, тобто до кімнати, вмикає "Соні", з її кімнати залунала така ж імпортняча музика.

Христина Свиридівна сама на кухні кришить сало, з балкона заходять Ніна й Люся, стара схлипує:

- Я не вірю, - киває на музику, - жодному її слову.

- ? - Ніна.

- ? - Люся.

- Вона мені сказала, що Херсон стоїть на Дніпрі, наче я така дурна й не знаю, де стоїть Херсон, - провадить бабуса.

Володя од порога починає сміятися з неї.

- Що тут смішного? - обурюється Христина Свиридівна.

- А де він, по-твоєму, стоїть? - зблискує він окулярами.

- У Севастополі.

Володя перестає сміятися.

- Я б на твоєму місці не сміялася, а подумала, ми там не раз із твоїм дідом Семеном Семеновичем були, старовинна назва - Херсонес.

- Ніякого Херсонесу в Севастополі нема.

Христина Свиридівна гукає:

- Толю! Толю!

З'являється Анатолій.

- Ти в нас усе знаєш, де знаходиться Херсонес, ти мусиш знати.

- Десь на морі, в Криму. Звідти Володимир привіз християнство.
- Що? На морі? В тебе карта України є? - панікує Вова.
- Ніколи Херсон не стояв на Дніпрі, я слухала весь час та тільки мовчала, а тепер скажу, - тріумфувала стара.

Анатолій повертається зі своєї кімнати.

- Дивно... Не можу знайти атласу. Дореволюційного, давнього такого...

Хотіла запасти мовчанка, але голос Юри з-за стіни не дає:

- Не знайдете. Він там же, де й Цицерон.

Закипає Володя до Ніни:

- Скажи ти що-небудь своїй дитині! Це вже - нестерпно, переходить усякі межі. Що він говорить?

Голос Юри продовжує:

- Я кажу, що атлас там, де й наші котлети.

Ніна кидається до холодильника, виймає звідти каструльку.

- Мамо, можеш не шукати, їх з'їв тато. І тьотя.

Ніна не поймає віри холодній каструлі.

- Ти смів? Ти смів? Ти смів з'їсти дитинині котлети?

- У нас же - гостя, - пробує Вова.

- Котлети з м'яса?

- Гостя! Не кричи. Бо зранку - рестік зачинений.

- Із базарного м'яса! Хворої дитини котлети... Який це "рестік"?

Володя знизує плечима:

- Ресторан.

На це слово оживає Анатолій:

- У мене тут стояв атлас! Де - атлас?

- Заспокойся ти. Знайдеться твій атлас, скоро. - Тихцем: - Може, Юра готував уроки і взяв.

Голос Юри:

- Я не беру, не питаючись, книг. Вони там, де й котлети.

Ніна зазирає до каструльки:

- Нема.

- Дивно було б, - кидає з-за стіни Юра, - якби були.

Володя спалахнує:

- Скажи, прошу, що-небудь своїй дитині, бо це вже - неможливо.

- Це, між іншим, і твоя дитина! - спалахнує й Ніна.

Зі своєї кімнати виходить Соня і всі вмить вщухають.

Бо вона в сліпучо-білій фаті.

Соня хороша, схвильована. Володя теж:

- Чому Херсон стоїть на Дніпрі... Бо був чудовий херсонський вечір. А мені - ніде було ночувати, це називається: приїхав у відрядження. І ось я бачу дівчину. І в мене таке враження, що ми десь колись бачилися.

- По телевізору, - встромляє Люся. - Ось по цьому, - тицяє пальцем.
- Не знаю. Уявляєш? У чужому місті. Ми познайомилися. Я їй усе розказав...
- ...що ніде ночувати, - не втримується голос Юри.
- Так. А вона мені розказала, що їй - теж ніде ночувати.
- У Херсоні? - не розуміє Люся.
- Так. Батько в неї - випробовувач вертольотів і вони посварилися. Він дуже суворий. Двоє. В одному місті, - замріяно згадує Вова.

Ніна одвертається, щоб не плакати.

- І отак прогуляли цілу ніч. А потім - вона приїхала до Києва.
- У відрядження? - занадіюється Люся.
- Ні, назавжди. А між цими двома подіями - ми просто говорили по телефону, - оповідає Володя.

- Доки його не відключили.

- Відімкнули тобто, - виправляє Володя.

- Може, - буркає Анатолій.

Люся зиркає на Анатолія:

- По-моєму - це любов.

Усі принишкли, а не Соня:

- Я наресті вирісила остаточно: не покидати великий спорт його!

Володя на це захоплено обводить усіх поглядом, тріумфально зазираючи кожному в очі:

- Розумієте: це чудо. Двоє людей зустрічаються в Херсоні. Це однаково, якби вони зустрілися в Космосі. Чи у Всесвіті. А потім вона приїхала сюди, бо вирішила не повертатися більше до батьків.

Ніна бере дошку й підходить до нього впритул:

- Ми познайомилися з тобою, пам'ятаєш? На вечорі. На врочистому вечорі випускників-медалістів у Жовтневому палаці культури.

Христина Свиридівна додає:

- Колишньому пансіоні шляхетних дівчат.

- А мені тренер мій плавання казе: Соню - ти - талант. У тебе в воді все виходить так все, наце в тебе мама - балерина вона, а не пілот вертольоту.

- Пам'ятаєш, ти сам до мене підійшов, Вово? В палаці?

- Мені всі пропонували йти в стрибки у воду тоді, а я післа у синхронне плавання я, в одиночний розряд.

- То був чудовий вечір... Вечір для кращих випускників міста. Я була в такому бежевому платті.

- Але я тоді перший помітив тебе, - завважив Анатолій. - Це я штовхнув Вовку у бік.

- Мене тоді вони з ДеСеСа одразу взяли в збірну "Авангарду" ту, й ми поїхали й виграли область ми. Тренер тоді

мені при всіх і казе мені він: "Якби те не, Соню, то ми б і третього не взяли б ми місця ніколи".

- Я бачив тоді, так, саме тоді, тебе по телевізору, тепер я точно пригадую, так.

- Потім після свадьби ми вдвох поїдемо в Херсон ми, покажимося насим батькам їм, потім заберемо ми мій кольоровий мій телевізор і привеземо його в Київ тоді, правда, Вово?

- Правда.

- Щоб нехай усі бацять кольори їх.

- Ти тоді підійшов до мене, підійшов, підійшов, підійшов! І спитав: "Дівчино, ви танцюєте степ?" Я сказала, що ні. Тоді ти сказав: "Нам пощастило, бо я - теж ні". Сказав! Сказав!

Гучномовець не втерплює:

- Прошло п'ятнадцять хвилин...

Люся ляскає в долоні:

- Яка я дурна! Треба було брати Сенеку - і все. Чому я вирішила, що він у тебе вже є?

Відгукується лише Юра:

- І тоді б він опинився там же, де атлас, Цицерон і мої котлети.

- Я чомусь одразу уявила тоді степ. Я думала, що "степ" - це якийсь народний степовий танок. Я тоді ще не знала, що буває такий просто танець - степ, наче вальс. Хто знав, що це чечітка?

- Колись уся ця квартира... - замріюється Христина Свирідівна.

- ...і весь цей будинок... - осяюється Ніна.

- ...належав прабабці! Це вже я чув не раз. А тепер - він належить! Він належить - усім нам! - вигукує Володимир.

- А зі мною ти три роки зустрічався, доки одружився! - кидає Ніна.

- Мамо! Йди негайно сюди! - наказує голосом Юра на це.

- Ну що ти скажеш! За вами я знову прогавила "Клуб подорожей", - журиться бабуса в газету.

Володя бере у неї програмку:

- Так це ж програмка за минулий тиждень. Я гадаю - пора?

- Не минає п'ятнадцяти хвилин, - хрипить гучномовець.

Усі: гості, родичі, молодята ідуть на балкон, де накрито.

І розташовуються там, Христина Свирідівна сідає на чільному місці:

- Я хочу сказати. Сідайте. Я така рада, що все так добре закінчилося, що квартира наша залишається на місці. Що в нашу сім'ю увійшла Соня. Ти вже знайшла собі роботу?

- Ні! Я вирісила повертатися у великий спорт туди. Плавання синхронне - в нього велика перспектива така і майбутнє, як казав нам нас тренер плавання він.

- Гм, - не втримується Анатолій.

- Гм? - перепитує Володя.

Анатолій пояснює терпляче:

- А по-моєму, це - альтруїзм із боку Соні.

Демонстративно напивається.

Усміхається Соня до Вови:

- А ти мені таких слів не говориш їх, як Толя.
- У нас іще всі слова з тобою, Соню, попереду.
- Альтруїзм! Покинути все - заради спорту, це, ох... - напивається далі Анатолій.
- А як у вас, у Києві, з синхронізмом, є? Люблять тут його вони?
- Ох-х! - пояснює стогоном Толя.

Побачивши, що вже їдять, стара вирішує сказати:

- Я б іще хотіла сказати, що ця інтересна, молода, сильна дівчина...

Вова підливає Ніні:

- Це в мене - на все життя, Ніно. Коли я її вперше побачив по телевізору три роки тому - це був знак. А вона ще тоді - зовсім дитиною була. А де Юра?

- Він готує уроки.
- Поклич сина, - наказує батько.
- Він - спить.
- Жаль. - Зітхає Вова. - Я купив для нього ціле відро полуниць.
- У-ух, - відповідає Ніна.
- Чого ти так?
- Ти, мабуть, високої думки про себе?
- Облиш, зараз не час, - підкладає він їй вінегрету.
- Якої ти думки про себе? - продовжує цікавитися Ніна.
- Ну...- не знаходить він відповіді.
- Ти думаєш - я - кращої?

Христина Свиридівна уперто прагне порядку:

- Ви дасте мені домовити? Так от: це дуже добре, Володю, що ти береш собі жінку на виріст.

Сміються всі, окрім Христини Свиридівни, навіть гучномовець.

- Що значить: на виріст? На два, на три номери? - помирає Люся.

Анатолій п'яно підводиться:

- Справді, на скільки номерів?
- Ви дасте мені слово сказати? Домовити? - губить голос старенька.

Усі на це починають скандувати:

- Гірко! Гірко! Гірко!
- Домовити... - благає стара.

Усі гупають ногами, аплодують:

- Гір-ко! Гір-ко! Гір-ко!

Од чого балкон із туркотом, скреготінням обвалюється. Тут настає кінець повісті.

Для кого ще не ясно, для тих друкується напис:

"К І Н Е Ц Ї"